

Wir glauben all an einen Gott

Luuk Schuurman

Doop en belijdenis zijn nauw met elkaar verweven. In de vroege kerk kwamen doop en belijdenis bijvoorbeeld gecombineerd aan bod in de paaswake. Om die reden kwam ik voor deze Flambouw over de doop uit bij het voor velen bekende lied van Luther 'Wir glauben all an einen Gott', in het Nederlands vertaald met: 'Wij geloven allen in één God'.

Zonder dat ik het wist, heeft dit lied mij al vergezeld sinds ik naar de basisschool ging. Een bewerking van het lied is namelijk te vinden bij Gezang 7 van de Enige Gezangen (dat zijn de twaalf gezangen achter de psalmen in de berijming van 1773); gezangen die eeuwenlang in vele kerken, dus ook die waar ik ben groot geworden, gezongen zijn en worden. Gezang 7 hieruit is gebaseerd op het lied van Luther – zij het in ietwat verminkte vorm. Onder andere de melismen uit de melodie (meerdere noten op één lettergreep) zijn verdwenen, de tekst is vrij vertaald en bovendien vallen klemtonen maar moeilijk samen met de melodie (zie de afbeelding). Ik kan me dan ook niet herinneren dat ik dat gezang ooit gezongen heb...

Een van de eerste keren dat ik het lied in de huidige vorm tegenkwam, was toen ik het tijdens een invalbeurt moest begeleiden in een Lutherse kerkdienst in Den Haag. Wat ik mij daar vooral nog van herinner, is dat ik na het derde couplet een slotakkoord maakte, aanstalten maakte om een volgend boek te pakken – en het wel erg lang stil bleef.

Verschrikt merkte ik ineens dat er na het derde couplet nog een amen volgde! In Den Haag leerde men die ochtend een versie kennen waarbij het 'amen' pas gezongen wordt na een pauze van 15 seconden.

Twaalf Artikelen (berijming 2):1 dorsich

'k Ge- loof in God, den Va- der, die 't heel- al
Ge- scha- pen heeft, en houdt in we- zen,
En dat Hij, om Zijns Zoons wil, zal
Mijn Va- der zijn, mijn smart ge- ne- zen,
Mij schen- ken al het no- dig goed,
En 't kwaad, dat mij op aard' ont- moet,
Ge- na- dig doen ten bes- te ke- ren.
Zijn al- macht zal mij steeds be- hoén;
Dat wou Hij, als mijn Bonds- god, zwe- ren;
Dit wil Hij, als mijn Va- der, doen.

Inhoudelijk is het boeiend te vermelden dat Luther dit lied misschien niet eens bedoeld heeft als 'credo'-lied. In tegenstelling tot in eigenlijk alle klassieke geloofsbelijdenissen komen in het lied van Luther de hemelvaart en wederkomst namelijk niet voor. Sterk wordt daarentegen de nadruk gelegd op God de Vader, Zoon en Heilige Geest, in achtereenvolgend couplet één twee en drie.

Dat zou er op kunnen wijzen dat het lied oorspronkelijk bedoeld is voor het feest van Trinitatis: het feest van de drie-eenheid. In de allereerste bundel waarin het verscheen (in 1525) was het lied dan ook te vinden vlak voor een ander Trinitatis-lied. In het verleden werden er door dichters wel eens extra coupletten toegevoegd, om zo een kloppende belijdenis te maken. Geen van deze coupletten heeft echter stand gehouden. En een groot probleem is het ook niet; we houden het er maar op dat het lied in huidige vorm zowel een belijdenis-lied is met trinitarisch karakter, als een Trinitatis-lied met een belijdend karakter.

De melodie is, vooral wanneer je die voor het eerst zingt, niet gemakkelijk. Het lied is een lange lap, en het is soms puzzelen welk melisme op welk woord valt.

Toch laat het lied zich elke keer weer wat meer kennen. Het voelt voor mij als een lange wandeling, waarvan je je aan het begin afvraagt waar je aan begint, maar waarin je onderweg steeds meer mooie details tegenkomt.

Een van die momenten had ik dit jaar weer, toen iemand mij er op wees hoe Luther (of wie hem dan ook maar heeft geholpen met het componeren) het allereerste woord uit het lied, 'Wir', zou hebben geprobeerd uit te beelden in de melodie, namelijk door de eerste vijf noten te componeren als een 'omgekeerde W'. Vrij briljant!

Toch laat het lied zich elke keer weer wat meer kennen.

Zoals zo vaak verbaas ik mij er over hoe effectief dit lied moet zijn geweest in Luther zijn tijd. Flarden kunnen zomaar naar boven borrelen. In de tijd van Luther wellicht tijdens een tocht met paard en wagen, anno nu al fietsend of autorijdend. Een 'veeg lijf dat wordt bewaard' en 'leed dat wordt wedervaren'; het zijn even curieuze als mooie zinnen, die – net als de melodie – zijn als dat berglandschap tijdens de wandeling. Het vraagt inzet om het je eigen te maken, maar het is tegelijk fier, tegen de klippen op, en staand als een huis. Een schat die zich iedere keer weer meer prijsgeeft!